

Nė vienas vaikas ar jaunuolis neturi likti nuošalyje

Vaikų teisės ir jaunimo perspektyvos
Šiaurės šalių bendradarbiavime negalios srityje

Nordic Welfare
Centre

Nė vienas vaikas ar jaunuolis neturi likti nuošalyje

Vaikų teisės ir jaunimo perspektyvos Šiaurės šalių bendradarbiavime negalios srityje

© Šiaurės šalių gerovės centras
2020 m. birželis

Tekstas: Maria Montefusco ir Merethe Løberg
Leidėja: Eva Franzén

ISBN: 978-91-88213-66-2
Nuotraukos: Mostphotos

Šiaurės šalių gerovės centras, Švedija
Box 1073, SE-101 39 Stockholm
Adresas: Drottninggatan 30
Tel: +46 8 545 536 00
info@nordicwelfare.org

Šiaurės šalių gerovės centras, Suomija
c/o Folkhälsan
Topeliuksenkatu 20
FI-00250 Helsinki
Tel: +358 20 741 08 80
info@nordicwelfare.org

Šį leidinį galite parsisiųsti iš čia:
nordicwelfare.org/en/publikationer

Turinys

Įvadas	4
Žmogaus teisių perspektyva.....	6
Ką iš tiesų reiškia integruoti vaikų teises ir jaunimo perspektyvas?	8
Kaip tai įgyvendinti?	9
Veiklos.....	10
Vaikų ir jaunuolių iniciatyvos bei galimybės pareikšti savo nuomonę.....	10
1. Jaunimo organizacijų ir Šiaurės šalių bendradarbiavimo skatinimas.....	10
2. Jaunimo grupės ir jaunimo tarybos.....	10
Bendradarbiavimas ir konsultacinis vaikų bei jaunimo vaidmuo	11
3. Vaikų teisės ir jaunimo perspektyvos Neįgaliųjų reikalų taryboje.....	11
4. Vaikų teisės ir jaunimo perspektyvos Šiaurės ministrų tarybos veiksmų plane dėl Šiaurės šalių bendradarbiavimo negalios srityje	12
5. Šiaurės šalių bendradarbiavimo negalios srityje stebėseną ir vertinimas.....	13
Šaltiniai	14

Įvadas

Šiaurės šalių bendradarbiavimo vizija – iki 2030 m. tapti labiausiai integruotu ir tvariausiu regionu pasaulyje. Siekiant sėkmės, itin svarbu į politikos kūrimą, įgyvendinimą ir vertinimą įtraukti vaikus bei jaunimą.

Šiaurės ministrų tarybos tarpsektorinėje vaikų ir jaunimo strategijoje nurodoma: „Šiaurės regionas turi tapti geriausia vieta pasaulyje vaikams ir jaunimui“. Todėl vaikų teisių ir jaunimo perspektyvų klausimas yra aktualus kiekvienoje Šiaurės šalių bendradarbiavimo srityje. Svarbiausi vaikų teisių ir jaunimo perspektyvų aspektai būtų šie:

- Vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, vaikų ir jaunuolių interesai, daugiausia dėmesio skiriant jų teisėms, žinioms, poreikiams ir norams bei atsižvelgiant į jų gyvenimo sąlygas, turi būti prioritetas Šiaurės šalių bendradarbiavimo veiklos akcentas, raginantis dalytis žiniomis, patirtimi, gilintis ir nustatyti poreikius. Principinė suaugusiojo asmens pozicija yra vadovautis vaiko perspektyva.
- Turi būti sudarytos palankios sąlygos užtikrinti vaikų ir jaunimo įsitraukimą, sprendžiant su jais susijusius klausimus.

Šiaurės šalių bendradarbiavimą negalios srityje reglamentuoja Šiaurės šalių Neįgaliųjų reikalų taryba, kuri yra patariamoji Šiaurės ministrų tarybos institucija, bei Šiaurės ministrų tarybos patvirtintas 2018–2022 m. Šiaurės šalių bendradarbiavimo dėl negalios veiksmų planas. Šiaurės šalių gerovės centras yra agentūra, kuri pavaldi Ministrų tarybai gerovės, sveikatos ir socialiniams klausimams. Su negalia susiję klausimai yra viena prioritetinių Šiaurės šalių gerovės centro sričių, kurioje yra remiami ir įgyvendinami projektai, skatinama tinklaveika bei formuojamos ekspertų grupės.

Vaikų teisių perspektyva Šiaurės šalių bendradarbiavime dėl negalios buvo svarbi ir anksčiau. Jaunuoliai su negalia būdavo įtraukiami į projektus, renginius bei ekspertų grupes, tačiau tai nebuvo vykdoma sistemingai, o rezultatai nebūdavo vertinami reguliariai. Šiaurės šalių komitetas vaikų ir jaunimo klausimais (NORDBUK) pateikė užduotį Šiaurės šalių gerovės centrui, pasitelkiant Neįgaliųjų reikalų tarybą, sukurti programą, kaip bendradarbiaujant negalios srityje būtų galima skirti daugiau dėmesio vaikų teisėms ir jaunimo perspektyvoms. Ši užduotis yra įtraukta į Šiaurės ministrų tarybos Šiaurės šalių bendradarbiavimo negalios srityje veiksmų planą 2018–2022 metams ir prisideda prie vaikų ir jaunimo strategijos įgyvendinimo.

2019 m. pavasarį NORDBUK kartu su Šiaurės šalių gerovės centru ir Neįgaliųjų reikalų tarybos nariais sudarė ekspertų grupę, kuri projektui teikė profesionalias žinias. Ši grupė turi daug patirties vaikų teisių, darbo jaunimu ir su negalia susijusiuose klausimuose. Jų pasiūlytoje programoje prioritetas teikiamas iniciatyvoms, kuriomis siekiama užtikrinti, kad vaikų teisės ir jaunimo perspektyvos būtų integruotos į 2018–2022 m. Šiaurės šalių bendradarbiavimo negalios srityje veiksmų planą ir į Neįgaliųjų reikalų tarybos darbą.

Šią programą aptarė ekspertų grupė ir Neįgaliųjų reikalų tarybos nariai, taip pat ji buvo pristatyta 2020 m. sausio 13 d. Helsinkyje vykusiame susitikime dėl jaunimo gebėjimo daryti įtaką. Susitikime dalyvavo 34 jaunimo su negalia organizacijų delegatai, atstovaujantys 21 organizacijai iš viso Šiaurės regiono. 2020 m. vasario mėn. ekspertų grupės ir Neįgaliųjų reikalų tarybos nariai, o taip pat delegatai, dalyvavę Helsinkio susitikime, turėjo galimybę raštu prisidėti prie pasiūlymo. NORDBUK apsvarstė pasiūlymą 2020 m. pavasarį.

Žmogaus teisių perspektyva

Remiantis JT vaiko teisių konvencija, Šiaurės ministrų taryba sieks saugoti ir skatinti vaikų ir jaunimo teises, padės jiems naudotis šiomis teisėmis bei skatins dalyvauti visuomenės gyvenime. Tai reiškia, kad visi Šiaurės šalyse gyvenantys vaikai ir jaunuoliai turi teisę į geras gyvenimo sąlygas, neatsižvelgiant į jų lytį, lytinę tapatybę ar išraišką, etninę kilmę, religiją ar kitus įsitikinimus, negalią, seksualinę orientaciją ar amžių. Visi vaikai ir jaunuoliai turi teisę į socialinį ir ekonominį saugumą, į gerą fizinę ir psichinę sveikatą, laisvalaikį ir kultūrą, tapatybę ir kalbą, taip pat į švietimo bei asmeninio tobulėjimo galimybes.

Vaiko teisių komitetas, kurio vaidmuo – stebėti ir tikrinti, kaip laikomasi Konvencijos, parengė Bendrąsias pastabas dėl vaikų su negalia teisių (Vaiko teisių konvencijos Bendroji pastaba Nr.9). Nors visos Vaiko teisių konvencijoje nustatytos teisės galioja ir negalią turintiems vaikams, Komitetas pažymi, kad vaikai ir jaunuoliai su negalia yra ypač pažeidžiami dėl diskriminacijos, socialinės atskirties ir įvairių smurto formų.

Pagal JT Neįgaliųjų teisių konvenciją, kiekvienas asmuo turintis negalią gali aktyviai dalyvauti sprendimų priėmimo ir stebėsenos procesuose, susijusiuose su neįgaliųjų klausimais. Tai nurodyta 4 (3) ir 33 (3) straipsniuose.

Neįgaliųjų teisių konvencijos Bendrojoje pastaboje Nr. 7, aiškinant kaip šie straipsniai turėtų būti įgyvendinami, JT Neįgaliųjų teisių komitetas nurodo: "efektyvus ir prasmingas neįgaliųjų dalyvavimas [...] yra Konvencijos esmė". Ši pastaba taip pat akcentuoja vaikų ir jaunuolių su negalia įsitraukimo svarbą, sprendžiant visus jiems aktualius klausimus.

Kalbant apie vaikų teises, Neįgaliųjų teisių konvencija turi daug sąsajų su Vaiko teisių konvencija. 7 straipsnyje konkrečiai kalbama apie vaikus su negalia, ir yra išdėstyti principai, kaip atsižvelgti į vaikų interesus bei vaikų teises laisvai reikšti nuomonę visais su jais susijusiais klausimais

Neįgaliųjų teisių konvencijos 7 straipsnio 3 punktą iš esmės papildo 12-ą Vaiko teisių konvencijos straipsnį. Jame nurodoma, kad, esant poreikiui, vaikams turi būti suteikiama „atitinkama pagalba, atsižvelgiant į jų neįgalumo lygį ir amžių“, kad jie galėtų pasinaudoti teise laisvai išreikšti savo nuomonę.

Šios sistemos atspirties taškas yra ne tik žmogaus teisės, bet ir tvarus vystymasis. Esminis Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų principas yra „nepalikti nė vieno nuošalyje“. Šios darbotvarkės tikslai ir uždaviniai turi aiškiai integruotą vaiko perspektyvą. Todėl įgyvendinant Darbotvarkę 2030, sistemingai sieksime vaikų ir jaunimo su negalia įtrauktis.

Ką iš tiesų reiškia integruoti vaiko teises ir jaunimo perspektyvas?

Šiaurės šalių bendradarbiavimas negalios srityje turėtų būti pritaikytas visiems vaikams ir jaunimui. Remiantis Šiaurės šalių bendradarbiavimo ministrų sprendimu, bendradarbiavime dėl negalios, kaip ir bet kurioje kitoje Šiaurės šalių politikos kryptyje, turi būti integruojamos vaikų teisės ir jaunimo perspektyvos. Į tai reikia atsižvelgti, rengiant projektus, tai yra pirminėje pasiruošimo projektui stadijoje. Tą galima veiksmingiausiai pasiekti nuo pat pirmos dienos, įtraukiant vaikus ir (arba) jaunimą į projektų koncepcijų vystymą bei planuojamas ir veiklas. Dialoge su vaikais ir jaunimu yra svarbu atitinkamai pritaikyti žodyną ir kalbėti paprastai bei suprantamai, pateikiant tinkamus pavyzdžius.

Vaikai ir jauni žmonės daugiau žino, kas rūpi vaikams ir jaunuoliams, o suaugusieji tokio supratimo neturi. Jų poreikiai, pomėgiai ir gyvenimo būdas yra kitokie nei suaugusiųjų. Nors neįgalių vaikų ir jaunuolių poreikiai bei gyvenimo sąlygos bendraamžių tarpe gali skirtis, tai nereiškia, kad jie turi kitokius interesus nei jų bendraamžiai be negalios.

Prieinamumas yra esminė vaikų ir jaunimo su negalia įsitraukimo sąlyga. Aplinka gali sudaryti sąlygas arba užkirsti kelią dalyvavimui. Prieinamumo stoka mūsų visuomenėje ypač įtakoja vaikus ir jaunuolius su negalia. Neįgalūs vaikai ir jaunuoliai turi teisę būti įtraukiami į jiems aktualius sprendimus. Tai reiškia, kad jiems turi būti suteikta atsakomybė ir teisė daryti įtaką.

Kaip tai įgyvendinti?

Šiaurės šalių ministrų taryba esminius principus ir metodus paskelbė dokumente „Vaikų ir jaunimo įtraukimas į Šiaurės šalių ministrų tarybos darbą“, ir jais turėtų būti vadovujamasi, bendradarbiaujant negalios srityje. Dokumente nagrinėjami atstovavimo, įvairovės ir pagarbos vaikų bei r jaunimo teisėms į privatumą klausimai. Toliau išvardinti reikalavimai taikomi ir bendradarbiavimui negalios srityje:

- Nors vaikų teisėms ir jaunimo perspektyvoms iš esmės skiriamas didelis dėmesys bendradarbiaujant negalios srityje, jis ypač akcentuojamas tam tikrose prioritetinėse veiklos srityse ir procesuose. Vaikų ir jaunimo delegatai yra įtraukiami į procesą.
- Prieinamumas yra būtina dalyvavimo sąlyga. Vaikai ir jaunuoliai su negalia yra itin įvairialypė grupė su labai skirtingais poreikiais, į kuriuos privaloma atsižvelgti, kad dalyvavimas būtų įmanomas.
- Vaikai ar jaunuoliai turi patys nuspręsti, koks bendradarbiavimo veiklos turinys ir koks bus jų įsitraukimo lygis. Projekto vadovas ar organizacija neturi užkrauti pernelyg didelės naštos vaikams ir jaunimui, pirmenybę teikiant savo tikslams ar biurokratiniais nurodymams.
- Bet koks vaikų ir jaunimo dalyvavimas bus prasmingas tik tuo atveju, jeigu jie nuo pat pradžių bus įtraukti į planavimą, suteikiant realią galimybę daryti įtaką.
- Už projektą atsakinga organizacija turėtų visiems dalyviams pateikti grįžtamąją informaciją.
- Daugelis neįgaliųjų jaunimo organizacijų atstovauja jaunimui, kurių amžiaus riba yra didesnė nei būtų nustatyta jaunimo atstovams kitomse jaunimui atstovaujančioms organizacijoms. Atstovaujantieji jaunimui šiuo atveju yra maždaug 30 metų amžiaus. Taip yra dėl daugybės įvairių kliūčių, su kuriomis susiduria neįgalieji vaikai, jaunuoliai ir suaugusieji, atsižvelgiant į tai, kad daugeliu atveju jaunuolio tapsmas suaugusiuoju trunka kur kas ilgiau. Taigi pati jaunimo organizacija turi teisę spręsti, kokia amžiaus riba yra tinkama.

Veiklos

Vaikų ir jaunuolių iniciatyvos bei galimybės pareikšti savo nuomonę

Šiaurės šalių bendradarbiavime dalyvaujančias organizacijas reikia paskatinti įtraukti jaunimo ekspertus ir atstovus. Vienos organizacijos turi stiprias demokratines struktūras, tuo tarpu kitos dirba tinklaveikos principu. Dažniausiai suaugusiųjų organizacijos turi jaunimo padalinius arba atstovauja visoms amžiaus grupėms.

1. Jaunimo organizacijų ir Šiaurės šalių bendradarbiavimo skatinimas

Šiaurės ministrų taryba ir neįgaliųjų bendradarbiavimo struktūros turi remti jaunimo organizacijas įvairiais būdais, kad būtų sustiprintas keitimasis patirtimi ir žiniomis bei bendrų interesų atstovavimo sąlygos; pavyzdžiui, rengiant metinius susitikimus ir finansuojant bendrus projektus arba kuriant tinklaveiką. Šiaurės šalių gerovės centro finansavimo programoje, skirtoje Šiaurės šalių neįgaliųjų organizacijų bendradarbiavimui, pirmenybė teikiama bendros veiklos projektams ir jaunus žmones atstovaujančių organizacijų susitikimams. Taip pat yra kitų finansavimo schemų, kuriomis skatinamas jaunimo dalyvavimas Šiaurės šalių bendradarbiavime, daugelis jų yra išvardintos Šiaurės ministrų tarybos interneto svetainėje.

2. Jaunimo grupės ir jaunimo tarybos

Vienas iš būdų įtraukti vaikus ir jaunuolius su įvairiomis negalios formomis – įsteigti regionines (Šiaurės) jaunimo grupes arba jaunimo tarybą, kurios veikloje dalyvautų įvairių negalios organizacijų atstovai. Jos gali veikti kaip jaunuolių su negalia diskusijų erdvė, kur jie galėtų pasisakyti bendraisiais ir (arba) konkrečiais su negalia susijusiais klausimais. Pavyzdžiui, grupės arba taryba gali dalyvauti Ministrų tarybos darbo negalios srityje vertinime, parengti ar kitaip dokumentuoti alternatyvias ataskaitas dėl Šiaurės šalių bendradarbiavimo ir teikti pasiūlymus dėl tolesnės darbo plėtros. Jos taip pat galėtų atlikti svarbų vaidmenį, formuojant naują Ministrų tarybos strategiją ar veiksmų planą dėl bendradarbiavimo negalios srityje. Jaunimo taryba taip pat turėtų turėti įgaliojimus įgyvendinti nepriklausomas iniciatyvas, teikti pasiūlymus ir užduoti klausimus įvairiems Šiaurės šalių bendradarbiavimu suinteresuotiems subjektams. Taryba ir grupės taip pat gali turėti patariamąjį balsą.

Bendradarbiavimas ir konsultacinis vaikų bei jaunimo vaidmuo

Vaikai ir jaunuoliai su negalia turi būti kviečiami kaip konsultantai bendradarbiauti su Šiaurės ministrų tarybos patariamosiomis institucijomis bei dalyvauti su jais susijusiuose projektuose ir kitoje veikloje.

3. Vaikų teisės ir jaunimo perspektyvos Neįgaliųjų reikalų taryboje

Šiaurės ministrų tarybos Neįgaliųjų reikalų tarybą sudaro ekspertai, atstovaujantys vyriausybėms bei neįgaliuosius vienijančioms organizacijoms iš viso Šiaurės regiono. Neįgaliųjų reikalų tarybai pavesta plėtoti, skatinti ir stebėti bendradarbiavimą dėl negalios, taip pat teikti patarimus ir pasiūlymus dėl įtraukties Šiaurės šalių bendradarbiavimo politikos srityse.

- Kiekviename posėdyje ir planuojant bei vertinant kiekvieną veiklą, Neįgaliųjų reikalų taryba sistemingai atsižvelgia ir remiasi medžiaga, pateikta Šiaurės ministrų tarybos leidinyje „Ar nešiojate tinkamus akinius? Vaikų teisių ir jaunimo perspektyvos integravimo į Šiaurės ministrų tarybos veiklą vadovas“. Pagrindiniai klausimai yra šie: Kaip konkrečiai veikla padeda gerinti vaikų ir jaunimo gyvenimo sąlygas bei padėtį? Ar naudingas buvo vaikų ir jaunuolių su negalia dalyvavimas? Kaip veikla siejasi su vaikais ir jaunimu? Kokį poveikį veikla turi vaikams ir jaunuoliams?
- Neįgaliųjų reikalų taryba kviečia jaunuolius su negalia į tarybos posėdžius bei įtraukia į kitą veiklą. Dažniausiai jie būna organizacijų deleguojami, tačiau gali dalyvauti ir neįgalūs jaunuoliai, kurių asmeninė patirtis konkrečiu klausimu yra svarbi. Tai gali būti stebėtojo arba išorės eksperto, kuris gali prisidėti savo požiūriu, vaidmuo. Taikomi Ministrų tarybos dokumentais pagrįsti principai ir metodai, susiję su vaikų ir jaunimo įtraukimu.

4. Vaikų teisės ir jaunimo perspektyvos Šiaurės ministrų tarybos veiksmų plane dėl Šiaurės šalių bendradarbiavimo negalios srityje

Pagal Šiaurės ministrų tarybos 2018–2022 m. Šiaurės šalių bendradarbiavimo dėl negalios veiksmų planą yra įgyvendinamos dvi veiklos, itin susijusios su neįgaliais vaikais ir jaunuoliais. Pirmojoje pristatoma apžvalga, kaip atsakingos institucijos užtikrina vaikų ir jaunuolių su negalia teises ir skatina jų dalyvavimą, pasitelkiant sėkmingus ugdymo ir laisvalaikio veiklos pavyzdžius. Kita veikla - tai seminarų ciklas apie tarptautinį studentų mobilumą ir negalią aukštojo mokslo srityje, šią iniciatyvą paskatino Šiaurės Kurčiųjų jaunimo taryba. Planuojant ir įgyvendinant abu projektus, buvo konsultuojamasi su neįgaliais jaunuoliais.

Vaikų teisių ir jaunimo perspektyvos klausimas turi būti sistemingai integruojamas, o jaunimas ir (arba) vaikai su negalia prasmingai įtraukiami į visas kitas Veiksmų plane numatytas veiklas. Bet kokios srities projektų vadovas yra atsakingas už vaikų teisių ir jaunimo perspektyvos įtraukimą. Šiaurės ministrų tarybos leidinyje „Darykime teisingai! („Do Rights!). Šiaurės šalių pavyzdžiai apie vaikų ir jaunimo dalyvavimą“ galima pasisemti įkvėpimo, kaip tai įgyvendinti praktikoje.

Žemiau išdėstytos aktualios temos ateities veikloms:

Žmogaus teisės

- 1.1 Pastangos gerinti žinias ir dialogą, susijusius su žmogaus teisėmis ir negalia
- 1.2 Vietinių tautų (mažumų) gyventojų su negalia projektas
- 1.3 Vaikų ir jaunimo dalyvavimas ugdymo ir laisvalaikio veiklose

Tvarus vystymasis

- 2.1 Negalios perspektyvos integravimas į Šiaurės Ministrų Tarybos veiklą
- 2.2 Universalus dizainas ir prieinamumas – dalyvavimas ir demokratija
- 2.3 Įtrauki darbo rinka Šiaurės regione

Judėjimo laisvė

- 3.1 Neįgaliųjų judėjimo laisvės perspektyva Šiaurės šalių bendradarbiavime
- 3.2 Studentų judumas Šiaurės regione
- 3.3 Socialinis ir urbanistinis planavimas, kiekvienam suteikiantis judėjimo laisvę

5. Šiaurės šalių bendradarbiavimo negalios srityje stebėjimas ir vertinimas

Neįgaliųjų reikalų taryba Šiaurės sveikatos ir socialinių reikalų vadovybės komitetui pateikia metinę ataskaitą apie bendradarbiavimo negalios srityje pažangą. Šiaurės ministrų tarybai kas dvejus metus yra pateikiama išsamesnė medžiaga, kuri vėliau pristatoma Šiaurės tarybos sesijos metu. Neįgaliųjų reikalų taryba taip pat privalo pateikti ataskaitas apie tai, kaip į veiklą yra integruojami bendrieji reikalavimai, įskaitant vaikų teises ir jaunimo perspektyvą. Vertinant veiksmų planą yra konsultuojamasi su neįgaliųjų vaikų bei jaunuolių atstovais ir jie dalyvauja rengiant pasiūlymus dėl kitos programos.

Šaltiniai

„Darykime teisingai“ („Do rights!“) . Šiaurės šalių pavyzdžiai apie vaikus ir jaunimo dalyvavimą

<https://www.norden.org/en/publication/do-rights>

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija (CRC)

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19848>

Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencija (CRPD)

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.335882>

JT Vaiko teisių komiteto Bendroji pastaba Nr. 9 (2006)

dėl vaikų su negalia teisių (CRC/C/GC/9)

http://vtaki.lt/uploads/structure/docs/485_a5eebb22a7f392edf2d7634481bb46b5.pdf

JT Neįgaliųjų teisių komiteto Bendroji pastaba Nr. 7 (2018) dėl neįgaliųjų,

įskaitant neįgalius vaikus, dalyvavimo Konvencijos įgyvendinimo ir

kontrolės procese per jiems atstovaujančias organizacijas (CRPD/C/GC/7)

http://www.ndt.lt/wp-content/uploads/CRPD_C_GC_7_8754_E_LIETUVIU.pdf

Ar nešiojate tinkamus akinius? Vaikų ir jaunimo perspektyvos integravimo į Šiaurės ministrų tarybos veiklą vadovas

<https://www.norden.org/en/publication/are-you-wearing-right-glasses>

Vaikų ir jaunimo įtraukimas į Šiaurės ministrų tarybos veiklą: principai ir metodai

<https://www.norden.org/en/publication/when-involving-children-and-young-people-work-of-the-nordic-council-ministers>

Šiaurės ministrų tarybos 2018–2022 m. Šiaurės šalių

bendradarbiavimo negalios srityje veiksmų planas

<https://www.norden.org/en/publication/action-plan-nordic-co-operation-disability-2018-2022>

Neįgalumo tema Šiaurės šalių ministrų tarybos tinklalapyje

<https://www.norden.org/en/disability>

Šiaurės ministrų tarybos vizija 2030 m.

<https://www.norden.org/en/declaration/our-vision-2030>

Neįgalumo tema Šiaurės šalių gerovės centro tinklalapyje

<https://nordicwelfare.org/en/disability-issues/>

Šiaurės šalių gerovės centro finansavimo programa Šiaurės šalių

neįgaliųjų organizacijų bendradarbiavimui

<https://nordicwelfare.org/en/disability-issues/the-funding-scheme/>

Kreipimasis dėl finansavimo Šiaurės šalių bendradarbiavimo projektams

<https://www.norden.org/en/funding-opportunities>

Nordic Welfare Centre
Box 1073, SE-101 39 Stockholm
Visiting address: Drottninggatan 30
Telephone: +46 8 545 536 00
info@nordicwelfare.org

Nordic Welfare Centre
c/o Folkhälsan
Topeliuksenkatu 20
FI-00250 Helsinki
Telephone: +358 20 741 08 80
info@nordicwelfare.org

**Nordic Welfare
Centre**